

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यानिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

युनियन ऑफ इंडिया आणि इतर

विरुद्ध

पी. व्ही. हरिहरन आणि इतर

मार्च 12, 1997

[बी. पी. जीवन रेड्डी आणि के. एस. परीपूरनन, न्यायमूर्ती]

सेवा कायदा:

अधिसूचनेद्वारे पदांचे वेतनमान अनुसार वर्गीकरण-गट ड वेतनमान असलेले प्रतिवादी,- प्राधिकरणाच्या मतानुसार त्यांचे पद कुशल-गटाचे गट क मध्ये येते, जसे की गट क-वेतनमान-पट्ट्यासाठी पात्र, वेतनमान निश्चित करण्याचा/वाढवण्याचा न्यायाधिकरणाचा आदेश कायद्याने टिकू शकत नाही, कारण पदांच्या वर्गीकरणामुळे वेतनमानात बदल होत नाही-समान वेतनाचे आणि समान कामाचा निर्णय न्यायाधिकरणाकडून घेतला गेला नाही-म्हणून योग्य आदेशासाठी परत पाठवला- नियम 6 सी. सी. सी. एस. (सी. सी. ए.) नियम 1965, वेतनमान-न्यायालयीन पुनरावलोकनाची व्याप्ती-प्रतिकूल भेदभावाचे स्पष्ट प्रकरण असल्याशिवाय, वेतनमानात न्यायालयीन हस्तक्षेप नसावा.

प्रशासकीय न्यायाधिकरण कायदा, 1985-योग्य खंडपीठ-उच्च किंवा वाढीव वेतनमानाच्या दाव्यासाठी-किमान एका न्यायिक सदस्याचा समावेश असलेली खंडपीठ.

मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या एक शाखा असलेल्या इंटिग्रेटेड फिशरीज प्रोजेक्ट (आय. एफ. पी.) मध्ये हा उत्तरवादी टूल रूम असिस्टंट होता आणि त्याचे वेतनमान चौथ्या वेतन आयोगाने विहित केल्यानुसार रु. 800-.1150,- इतके होते.

केंद्र सरकारने सी. सी. एस. (सी. सी. आणि ए) नियमांच्या नियम 6 अंतर्गत आपल्या अधिसूचनेत विविध पदांचे अ,ब,क आणि ड-गटांमध्ये वर्गीकरण केले आहे. - क गटात अशा नागरी पदांचा समावेश होतो की त्यांचे कमाल वेतनमान रुपये 1150/- पण रु 2900/- " . पेक्षा कमी होते . " ड गटात वेतनमान असलेल्या नागरी पदांचा समावेश होता, ज्यापैकी वेतनमान कमाल रु. 1150 किंवा त्यापेक्षा कमी होते.

उत्तरवादी ने केंद्रीय जाहिरात मंत्रालय न्यायाधिकरणासमोर एक मूळ अर्ज दाखल केला की त्याचे वेतनमान "कुशल" गटाच्या अंतर्गत येते आणि अधिसूचनेनुसार ही श्रेणी क गटात ठेवण्यात आली होती,

त्यामुळे तो वेतनमान रु. 1150-2900 यास पात्र होतो.
न्यायाधिकरणाने अर्ज मंजूर केला.

त्यामुळे ही याचिका आहे.

अपीलाला परवानगी देत, हे न्यायालय असे म्हणते की: 1.1. आय.
एफ. पी. मधील टूल रूम असिस्टंटचे वेतनमान रु. 1150/-
म्हणजेगट-क मध्ये येण्यासाठी या वेतनमानाची कमाल मर्यादा रु.
1150/- इतकी- हे पद योग्यरित्या गट ड अंतर्गत येते कारण त्यात
वेतन हे ज्याची कमाल रक्कम रु. 1150/- किंवा त्यापेक्षा कमी. वा
1150/- त्यापेक्षा जास्त. "म्हणजे रु. 1151 आणि त्याहून अधिक.
"रु. 1150 "रुपये पेक्षा जास्त म्हणून दर्शविले जाऊ शकत नाही. ".
त्यामुळे हे पद योग्यरित्या ड गटात येते आणि क गटात अंतर्भूत होत
नाही. [1052-जी-एच, 1053-ए-बी]

1.2 पदांच्या वर्गीकरणामुळे वेतनमानात बदल होऊ शकत
नाही.प्रत्येक पदासाठी सरकारने विहित केलेले वेतनमान आणि वेतन
आयोगाच्या किंवा तत्सम तज्ज्ञ संस्थेच्या शिफारशीच्या आधारे
केले/निश्चित केले गेले होते.पदांच्या वर्गीकरणाचा वेतनमान निश्चित
करण्याशी काहीही संबंध नाही, ते केवळ आधीच निश्चित केलेल्या
वेतनमानांच्या आधारे पदांचे अनेक आधारांमध्ये वर्गीकरण

करते.अनेक पदांसाठी वर्गीकरण आणि वेतनमान निश्चित करणे ही दोन भिन्न आणि वेगळी कार्ये आहेत.त्यामुळे न्यायाधिकरणाने दिलेला आदेश कायद्याने पूर्णपणे अस्थिर आहे आणि तो बाजूला सारण्यात आला आहे. [1053-ए-डी]

2. 'समान वेतन आणि समान काम' या याचिकेबाबत न्यायाधिकरणाने त्यावर सुनावणी केलेली नाही. त्यामुळे कायदानुसार योग्य तोडगा काढण्यासाठी तो न्यायाधिकरणाकडे परत पाठवला जातो.[1053- सी-ई]

3. न्यायाधिकरण अनेकदा योग्य कारणाशिवाय आणि वेतन निश्चित करणे हे त्यांचे काम नाही या वस्तुस्थितीची जाणीव न ठेवता वेतनमानात हस्तक्षेप करत असतात. हे सरकारचे कार्य आहे, जे सामान्यतः वेतन आयोगाच्या शिफारशीनुसार कार्य करते, जे या समस्येचा सखोल अभ्यास करते आणि त्यांच्यासमोर संपूर्ण चित्र असते आणि या समस्येवर निर्णय घेण्याचे योग्य अधिकार असतात. न्यायाधिकरणाने या प्रकरणात योग्य तो संयम पाळला पाहिजे.एका श्रेणीच्या वेतनमानात झालेल्या बदलाचा व्यापक परिणाम होतो आणि त्याचा सरकारी तिजोरीवर गंभीर परिणाम होतो.जोपर्यंत विरोधी भेदभावाचे स्पष्ट प्रकरण तयार केले जात नाही, तोपर्यंत वेतनमान

निश्चित करण्यात हस्तक्षेप करण्याचे कोणतेही समर्थन होणार नाही.किमान एका न्यायिक सदस्याचा समावेश असलेल्या खंडपीठाने, वेतनमानांशी संबंधित सर्व बाबी, म्हणजे उच्च वेतनमान किंवा वाढीव वेतनमान मागणाऱ्या बाबी, उदाहरणार्थ, एका किंवा दुसऱ्या आधारावर, ऐकल्या तर ते योग्य ठरेल.[1053- ई-एफ, 1053- एफ-एच, 1054-ए-बी]

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण: 1993 चा दिवाणी अपील क्रमांक 7127.

ओ. ए. क्रमांक 391/1991 मधील एर्नाकुलम येथील केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या दिनांक 23.07.92 च्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्ते यासाठी एस. एन. तेरडोल आणि ए. एस. रावत.

प्रतिवादींसाठी ए. एस. नांबियार आणि पी. के. मनोहर.

न्यायनिर्णय बी. पी. जीवन . रेड्डी, न्यायमूर्ती यांनी दिला होता.

केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरण, एर्नाकुलम खंडपीठाच्या निर्णयाच्या विरोधात हे अपील केले जाते, ज्यामध्ये प्रतिवादींनी येथे दाखल केलेल्या 1991 च्या ओ. ए. क्रमांक 391 ला परवानगी दिली आहे.

मत्स्यव्यवसाय विभागाची शाखा असलेल्या एकात्मिक मत्स्यव्यवसाय प्रकल्पातील (आय. एफ. पी.) साधन कक्ष सहाय्यक हे प्रतिवादी आहेत, तर दुसरी शाखा केंद्रीय मत्स्यव्यवसाय सागरी आणि अभियांत्रिकी प्रशिक्षण विभाग संस्था (सी. आय. एफ. एन. ई. टी.) आहे. चौथ्या वेतन आयोगाने दोन पूर्वीच्या वेतनमानांसाठी एकसमान वेतनमान रु. 800-1150/-, म्हणजे रु. 210-270 आणि रु. 210-290. अशा प्रकारे प्रतिसादकर्ते वेतनमानात रु. 800-1150/-वेतनमानात अंतर्भूत होतात.

केंद्र सरकारने सी. सी. एस. (सी. सी. आणि ए) नियमांच्या नियम 6 अंतर्गत अधिसूचना जारी करून विविध पदांचे अ,ब,क आणि ड गटांमध्ये वर्गीकरण केले. गट क यात नागरी पदे अंतर्भूत होतात की ज्यांचे वेतनमान रुपये 1150/- किमान पण रु. 2900 /- पेक्षा कमी. ".गट-ड, ज्यामध्ये वेतन किंवा पगाराचे प्रमाण असलेली नागरी पदे समाविष्ट आहेत, ज्यांचे वेतनमान जास्तीत जास्त Rs.1150 /- किंवा त्यापेक्षा कमी आहे. प्रतिवादींनी असे म्हटले आहे की त्यांचे पद "कुशल" गटाच्या अंतर्गत येते आणि उपरोक्त अधिसूचनेनुसार ही श्रेणी गट-क मध्ये ठेवली आहे. रिट याचिकेच्या परिशिष्ट अ -8 वर भर देण्यात आला आहे की ज्यात एकात्मिक मत्स्यव्यवसाय विभागातील पदांच्या नावांची यादी होती. या यादीतील कलम 58 मध्ये असे नमूद करण्यात आले आहे की, गट-क

मधील ज्या पदाचे वेतनमान रु. 210-290 /-(जे नंतर रु. 800-1150 मध्ये सुधारित केले गेले) ते यात समाविष्ट होतात. मूळ अर्जामध्ये प्रतिवादी असलेल्या अपीलकर्ते यांनी प्रतिवादींच्या दाव्याला विरोध केला. न्यायाधिकरणाने असे म्हटले आहे की प्रतिवादींनी धारण केलेले वेतनमान गट-क मध्ये समाविष्ट केले आहे, त्यामुळे ते रु. 1150-2900./- या वेतनश्रेणीस पात्र होतत. प्रतिवादींनी दाखल केलेल्या मूळ अर्जाला त्यानुसार परवानगी देण्यात आली.

न्यायाधिकरणाच्या युक्तिवादाचे किंवा दृष्टिकोनाचे आपण कौतुक करू शकत नाही. आय. एफ. पी. मधील टूल रूम असिस्टंटचे वेतनमान रु. 800-1150./- इतके आहे. दुसऱ्या शब्दांत, गट-क मध्ये येण्यासाठी या वेतनमानाची कमाल मर्यादा रु. 1150/- आहे. हे पद योग्यरित्या गट-ड अंतर्गत आले कारण त्यात वेतनमान ज्याची कमाल रक्कम 'रु. 1150 किंवा रु. 1150/ त्यापेक्षा कमी "वा रु. 1151/- आणि त्याहून अधिक आहे. "रु. 1150 "रुपये पेक्षा जास्त म्हणून दर्शविले जाऊ शकत नाही. त्यामुळे हे पद योग्यरित्या 'ड' गटाच्या अंतर्गत येते आणि 'क' गटाच्या अंतर्गत येत नाही. हे पद 'क' गटाच्या अंतर्गत नमूद केले गेले आहे असे गृहीत धरले तर ती चूक असू शकते किंवा नसूही शकते. मुख्य गोष्ट अशी आहे की, या वर्गीकरणामुळे(800-1150 ते रु. 1150-2900/-) हे केवळ अकल्पनीय

आहे. वेतनमान हे सरकारद्वारे प्रत्येक पदासाठी विहित केलेले वेतनमान आहे जे बऱ्याचदा वेतन आयोगाच्या किंवा तत्सम तज्ज्ञ संस्थेच्या शिफारशीच्या आधारे केले जाते.या वेतनमानात बदल होऊ शकत नाही. पदांच्या वर्गीकरणाचा वेतनमान निश्चित करण्याशी काहीही संबंध नाही; हे केवळ आधीच निश्चित केलेल्या वेतनमानांच्या आधारे पदांचे अनेक कारणांमध्ये वर्गीकरण करते.अनेक पदांसाठी वर्गीकरण आणि वेतनमान निश्चित करणे ही दोन भिन्न आणि वेगळी कार्ये आहेत.न्यायाधिकरणाचा आदेश, आमच्या मते, कायद्याने पूर्णपणे अस्थिर आहे. न्यायाधिकरणाचा आदेश, आमच्या मते, कायद्याने पूर्णपणे अस्थिर आहे. आव्हानीत आदेशाच्या समर्थनार्थ दिलेली कारणे संदिग्ध आणि अस्पष्ट आहेत. न्यायाधिकरणाच आव्हानीत आदेश त्यानुसार बाजूला ठेवला जातो. प्रतिवादींचे विद्वान वकील श्री नांबियार यांनी मात्र, प्रतिवादींनी सी. आय. एफ. एन. ई. टी. मध्ये साधन कक्ष सहाय्यकांना देण्यात आलेल्या वेतनमानाच्या आधारे "समान कामासाठी समान वेतन" ही याचिका देखील उपस्थित केली होती, परंतु न्यायाधिकरणाने त्यावर कार्यवाही केलेली नाही, असे सांगितले. म्हणून, आम्ही कायद्यानुसार उक्त आधार हाताळण्यासाठी आणि मूळ अर्जामध्ये अंतिम आदेश पारित करण्यासाठी हे प्रकरण पाठवतो.

हे आवाहन सोडून देण्यापूर्वी, आम्ही काही निरीक्षणे करण्यास प्रवृत्त झालो गेल्या काही आठवड्यांत, प्रशासकीय न्यायाधिकरणांनी वेतनमानाच्या प्रश्नावर निर्णय घेतलेल्या अनेक बाबींचा आम्हाला उलगाडा झाला आहे.आमच्या लक्षात आले आहे की, अनेकदा न्यायाधिकरणे योग्य कारणांशिवाय आणि वेतन निश्चित करणे हे त्यांचे काम नाही या वस्तुस्थितीची जाणीव न ठेवता वेतनमानात हस्तक्षेप करत असतात. हे सरकारचे कार्य आहे जे सामान्यतः वेतन आयोगाच्या शिफारशीनुसार कार्य करते.श्रेणीच्या वेतनमानातील बदलाचा व्यापक परिणाम होतो.अशाच प्रकारे असलेल्या इतर अनेक प्रवर्गात तसेच वर आणि खाली वसलेल्या प्रवर्गांनी , अशा बदलाच्या आधारे त्यांचे दावे मांडले.न्यायाधिकरणाने हे लक्षात घेतले पाहिजे की, निर्धारित वेतनमानांमध्ये हस्तक्षेप करणे ही एक गंभीर बाब आहे.वेतन आयोग, जो या समस्येचा सखोल अभ्यास करतो आणि जीच्या बाबतीत त्याच्यापुढे संपूर्ण चित्र असते, त्याला या विषयावर निर्णय घेण्याचा योग्य अधिकार आहे.बऱ्याचदा, "समान कामासाठी समान वेतन" या तत्त्वाचा चुकीचा अर्थ लावला जात आहे आणि त्याचा चुकीचा वापर केला जात आहे, सर्व स्तरांवर मुक्तपणे वेतनमानात सुधारणा आणि वाढ केली जात आहे.न्यायाधिकरण या प्रकरणात योग्य तो संयम पाळेल अशी आम्हाला अशी आशा आणि विश्वास आहे.प्रतिकूल भेदभावाचे स्पष्ट

प्रकरण समोर आले नाही तर वेतनमान निश्चित करण्यात हस्तक्षेप करण्याचे कोणतेही समर्थन होणार नाही.आम्हाला एकल सदस्यांनी आणि तेही बऱ्याचदा प्रशासकीय सदस्यांनी अशा दाव्यांना परवानगी देणारे आदेश पारित केल्याचे आढळले आहे.या आदेशांचा सरकारी तिजोरीलाही गंभीर फटका बसतो.किमान एका न्यायिक सदस्याचा समावेश असलेल्या खंडपीठाने, वेतनमानाशी संबंधित सर्व बाबी, म्हणजे, उच्च वेतनमानाची किंवा वाढीव वेतनमानाची मागणी करणाऱ्या बाबी, एखाद्या ना एखाद्या आधारावर ऐकल्या तर ते योग्य ठरेल.केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाचे अध्यक्ष आणि राज्य प्रशासकीय न्यायाधिकरणांचे अध्यक्ष या प्रकरणात योग्य सूचना जारी करण्याचा विचार करतील.अपीलाला अनुमती देण्यात आली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता

विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि
अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल."

X-X-X-X